

A természetes számok közül a 4-nek az utódja a definíció b) része szerint 0, ez nem természetes szám, így további leszarmazottja nincs, a 4-re tehát az állítás szó szerint nem igaz. Ez azonban feloldódik, ha így értelmezzük a feladatot: a leírt módon minden számból *el lehet jutni* – mégpedig egyértelműen, hiszen minden természetes szám egyet és csak egyet teljesít az a)–c) föltételek közül – a 4-hez, és a 4-ből „indulva” viszont már *helyben is vagyunk*. Ekkor pedig az állítás egyenértékű azzal, hogy a 0 is minden természetes számnak leszarmazottja. Ezt bizonyítjuk annak megmutatásával, hogy minden  $N$  számnak (tovább számon kizárólag *természetes számot* értünk) van nála kisebb, az a)–c) lépések véges számú alkalmazásával adódó leszarmazottja. Így ugyanis véges számú lépéssel jutunk el  $N$ -ből a 0-hoz, hiszen az  $N$ -nél kisebb számok száma véges (és véges számú szám összege véges).

Állításunk nyilvánvaló, ha  $N$  utolsó számjegye 0 vagy 4-es, ekkor közvetlen leszarmazottja, az utóda éppen  $0,1 N$ , illetőleg kisebb is  $0,1 N$ -nél, hiszen a 4 elhagyása két lépésben is gondolható: 0-t írunk a helyére – már ez is csökkentés – és ezt hagyjuk el.

$N$ -nek minden más végződése esetén csak a c) lépésnek egyszeri vagy többszöri alkalmazása után kapunk 0-ra vagy 4-esre végződő leszarmazottat, de a megduplázások száma – a 9-esre végződő  $N$ -ek kivételével – legfőljebb 3, így a 9-es végződéstől eltekintve minden szám negyedik leszarmazottja kisebb, mint  $N \cdot 2^3/10 = 0,8 N$ , és ez megfelel állításunknak.

Valóban, ha  $N$  utolsó jegye 5-ös vagy 7-es vagy 2-es, akkor utóda 0-ra, illetve 4-esre végződik, tehát második leszarmazottja nem nagyobb, mint  $0,2 N$ . Minden más végződésből csak a 4-es végződést érhetjük el (az első csökkentésig): az 1-es és 6-os végződésből egy duplázással 2-es végű, 2 duplázással 4-es végű számot kapunk, és hasonlóan a 3-as és 8-as végűekből 3-szori, 2-vel való szorzással.

A hátralevő 9-esre végződő  $N$ -ből indulva, első ízben 4-szeri duplázás után (8-as, 6-os, 2-es végződésű leszarmazott után) alkalmazhatjuk a csökkentő b) lépést, így az 5. leszarmazotttól,  $N_5$ -ről az eddigiek mintájára csak ezt mondhatjuk: kisebb, mint  $N \cdot 2^4/10 = 1,6 N$ .

Mondhatunk azonban egy új megállapítást is:  $N = 10k + 9$  esetén  $N_5$  utolsó jegye páros. Ugyanis  $N_4 = 2^4 N$  osztható 16-tal és 4-esre végződik, így

$$N_5 = \frac{2^4 N - 4}{10} = \frac{2(4N - 1)}{5},$$

egész szám, tehát páros.

Ha mármost  $N_5$  végén 0, 4, 2 vagy 6 áll, akkor a fentiek szerint c)-nek legfőljebb kétszeri alkalmazása után vagy a b) vagy az a) lépés végzendő, tehát legkésőbb a 3-mal későbbi, a 8. leszarmazottig kapunk egy olyat, amely kisebb, mint  $0,4 \cdot 1,6 N = 0,64 N$ , és ez megfelel állításunknak.

Ha viszont  $N_5$  végén 8-as áll, akkor az eddigieket ismételve a 4-gyel későbbi leszarmazottra,  $N_9$  re egyrészt  $N_9 < 0,8 N_5 < 0,8 \cdot 1,6 N = 1,28 N$ , másrészt  $N_9$  utolsó jegye páros.

Legutóbbi megfontolásunk legfőljebb kétszeri megismétlésével most már célba érünk. Ha  $N_9$  végén nem 8-as áll, akkor  $N_{12} < 0,4 N_9 < 0,512 N$ , ha pedig 8-as, akkor  $N_{13} < 0,8 N_9 < 1,024 N$  és  $N_{13}$  utolsó jegye páros, így legkésőbb a 17. lépésig már olyat kapunk, mely kisebb  $0,8 \cdot 1,024 N$ -nél, ami kisebb, mint  $N$ .

Összefoglalva: a 9-esre végződő számoknak legkésőbb a 17. leszarmazottja kisebb náluk, minden más végződésű számnak pedig legkésőbb a 4. leszarmazottja. Ezt akartuk bizonyítani, ebből az előrebocsátottak szerint következik a feladat állításának az a következménye, hogy minden természetes szám leszarmazottainak sorozata 0-val végződik.

*Megjegyzések.* 1. A sorszámra talált 17-es felső korlát nem csökkenthető. Van ugyanis olyan szám, melynek az első, nála kisebb leszarmazottja a 17. sorszámú, ilyen az  $N = 6249$ .

Könnnyű utána számolni, hogy minden  $k$  természetes számra a  $6250 k - 1$  szintén ilyen tulajdonságú.  $k = 25$  esetén a 4-nek a sorszáma a leszarmazottak közt: 54.

2. Lényegében ugyanezek a tények voltak alapjai az NSZK 1973. évi matematikai versenye egyik feladatának: 4-ből kiindulva az a)–c) alakítások megfordításával minden természetes számhoz el lehet jutni.